

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми «**ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**»

Виконала: студентка II курсу
Ang1-M22z групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Нагурська Галина Василівна

Керівник: **Казимір І. С.**,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри
англійської мови

Рецензент: **Трофименко А. О.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов

Кам'янець-Подільський – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	9
1.1 Сутність поняття професійної компетентності вчителя іноземних мов.....	9
1.2. Освітньо-кваліфікаційні характеристики вчителя іноземної мови.....	15
1.3 Методичний потенціал вчителів як педагогічна проблема.....	22
1.4 Формування творчого потенціалу майбутніх вчителів іноземних мов...	27
Висновок до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	34
2.1. Підготовка сучасного вчителя іноземної мови в умовах компетентнісно орієнтованого навчання.....	34
2.2. Теоретичні основи професійної підготовки вчителя іноземної мови.....	43
2.3. Шляхи удосконалення методичної підготовки вчителів іноземної мови початкових класів.....	50
Висновок до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	55
3.1. Використання викладацького блогу у формуванні професійно- методичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов.....	55
3.2. Роль виробничої педагогічної практики у закладі загальної середньої освіти у формуванні методичної компетентності майбутніх вчителів англійської мови.....	66
Висновок до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

ВСТУП

Зміни соціально-економічних основ розвитку української держави і суспільства супроводжуються процесами реформування системи освіти в цілому, до стратегічних завдань якої відноситься формування освіченої, творчої особистості. Це вимагає, як зазначається в Державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», підготовки нового покоління педагогічних кадрів, розвиток їхніх природних задатків і можливостей, підвищення професійного й культурного рівня. У зв'язку з цим у Національній доктрині розвитку освіти в Україні вказується на забезпечення державою підготовки «кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій» [60, с. 2].

Актуальність проблеми формування творчого потенціалу вчителів іноземних мов зростає у зв'язку з інтеграцією України в європейське співтовариство, що посилює необхідність громадян володіти іноземними мовами. Це значною мірою підвищило попит на вчителів іноземних мов, які спроможні виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні, підходити нестандартно і в найбільш ефективний спосіб до вирішення навчально-виховних завдань, формувати творчу особистість учнів [87, с. 4].

Реформування національної системи освіти в контексті економічного, соціального, інтелектуального, духовного та культурного розвитку суспільства зумовлює необхідність підготовки нової генерації фахівців, здатних до осмислення педагогічних реалій виховання, реалізації соціально-культурного досвіду минулого, ефективної життєдіяльності в умовах полікультурного освітнього середовища. Ця ідея знайшла своє відображення у сучасних матеріалах Ради Європи, які визначають гуманітарну політику в Європі на сучасному етапі у контексті країнознавчих реалій та соціокультурних аспектів (Закони України «Про

освіту», «Про вищу освіту», «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті»). Оволодіння іноземними мовами визначене як один із пріоритетних напрямів навчання у школі [72, с. 257].

Зміни концептуальних пріоритетів, що спостерігаються в освітньому просторі України, зумовлюють певний перегляд місця і функцій учителя як головного модератора навчального процесу в закладах загальної середньої освіти. Тому сучасний стан розвитку системи навчання іноземних мов, спрямування її на компетентнісні засади потребує оновлених поглядів на деякі усталені підходи до формування механізмів іншомовного спілкування і вимагає розглядати іноземну мову важливим засобом міжкультурної комунікації. А це, у свою чергу, змушує по-іншому визначати пріоритети в роботі вчителя як важливого суб'єкта процесу навчання [69, с. 2].

Українська школа потребує сучасних вчителів іноземних мов, в тому числі, англійської мови, і для вирішення завдань міжкультурної освіти – у цьому й полягає **актуальність** дипломного дослідження: *«Формування методичної компетентності вчителя англійської мови»*.

Першорядність цього питання обґрунтовано низкою чинників, з-поміж яких сучасні тенденції розвитку суспільства; провідна роль освіти й потреба в забезпеченні її випереджального значення для розвитку суспільства; сучасні тенденції розвитку системи освіти; важливість упровадження інноваційних підходів в організацію освітнього процесу. У методичній літературі зазначається, що методична компетентність вчителя – це «сукупність особистісних рис, знань, умінь і навичок, що забезпечують досягнення високого рівня самоорганізації професійної діяльності, її результатів; самопізнання й саморозвиток; здатність учителя до професійного та особистісного зростання; розвиток кожного учня; самоосвіту й самостійне розв'язання пізнавальних проблем» [36, с. 77].

Професійно-методична підготовка вчителя іноземної мови передбачає формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності, яка складається з лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної. Чільне місце у підготовці вчителя займає професійно-методична компетентність. Деякі аспекти професійно-методичної компетентності вчителя іноземних мов досліджено у працях О. Бігич, Н. Бориско, Л. Калініної, О. Кміть, О. Котенко, Н. Майєр, С. Ніколаєвої, О. Рогульської, І. Самойлюкевич, О. Тарнопольського та ін. Ґрунтовне визначення методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи представлено у дослідженнях О. Бігич, яка трактує це поняття як «...сукупність його (вчителя) методичних знань, навичок і вмінь та індивідних, суб'єктних та особистісних, якостей, яка функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивувати, досліджувати і контролювати навчання, освіту, виховання і розвиток молодших школярів засобами іноземної мови...» [11, с. 12-13]. У нашій розвідці, слідом за О.Б. Хомишак, використовуємо поняття «професійно-методична компетентність вчителя іноземної мови», визначаючи його як здатність вчителя ефективно та творчо реалізовувати іншомовну професійно-методичну (освітню, виховну, розвивальну, комунікативну, гностичну, конструктивно-планувальну та організаційну) діяльність на основі набутих методичних знань і сформованих відповідних навичок і умінь, які можуть вдосконалюватися [89, с. 80].

Сьогодні важливо формувати особистість, здатну приймати відповідальні рішення, критично мислити, творчо розв'язувати проблеми, самореалізуватися, тобто розвивати компетентну особистість. Основними видами компетентностей, яких потребує сучасне життя, є соціальна; полікультурна; комунікативна; інформаційна; творчої діяльності; саморозвитку та самоосвіти, які визнано Радою Європи. З огляду на це основне завдання педагога обґрунтовано вимогами часу й суспільства.

Його можна окреслити так: виховувати людину нового типу, професіонала та гідного громадянина України, який у майбутньому відстоюватиме інтереси свого народу, який матиме сформовані високоморальні риси характеру який розумітиме цінність скарбів української культури в інтегральній причетності до загальнолюдських надбань, який цілеспрямовано займатиметься саморозвитком, самовихованням та самонавчанням [89, с. 78].

Мета дипломної роботи – визначити особливості формування методичної компетентності вчителя англійської мови. Дана мета передбачає вирішення таких завдань:

- вивчити методичні джерела, пов'язані з проблемою дослідження;
- дослідити питання формування професійної компетентності вчителя іноземних мов;
- розкрити сутність поняття професійної компетентності вчителя іноземних мов;
- виокремити освітньо-кваліфікаційні характеристики вчителя іноземної мови;
- проаналізувати аспекти підготовки сучасного вчителя іноземної мови в умовах компетентісно орієнтованого навчання– описати теоретичні основи професійної підготовки вчителя іноземної мови
- зазначити шляхи удосконалення методичної підготовки вчителів іноземної мови початкових класів
- висвітлити питання використання викладацького блогу у формуванні професійно-методичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов
- розглянути роль виробничої педагогічної практики у закладі загальної середньої освіти у формуванні методичної компетентності майбутніх вчителів англійської мови

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка вчителя в умовах вищої педагогічної школи.

Предмет дослідження – процес формування методичної компетентності вчителя англійської мови.

Методи дослідження: теоретичні: вивчення вітчизняної і зарубіжної психолого-педагогічної, лінгвістичної, методичної літератури з питань формування професійної та методичної компетентності вчителів іноземних мов; аналіз нормативних документів з метою визначення стану проблеми формування методичної компетентності вчителя англійської мови і теоретичного обґрунтування педагогічних умов, що забезпечують формування методичного потенціалу спеціалістів-філологів; емпіричні: педагогічне спостереження; описовий, метод систематизації та класифікації матеріалу, метод вивчення передового досвіду вчителів; аналіз і синтез наукових положень та навчально-методичних напрацювань у напрямі цифровізації вищої іншомовної освіти.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання, при написанні курсових та дипломних робіт, статей, доповідей на студентських конференціях, при укладанні методичних посібників, під час проходження виробничої педагогічної практики у закладі загальної середньої освіти, тощо.

Апробація результатів дослідження відбулась на засіданні студентського наукового гуртка *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур* було представлено доповідь на тему: «*Формування професійної та творчої індивідуальності майбутнього вчителя іноземних мов*» та на XV науковій конференції молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, подано до друку статтю «Формування методичної компетентності вчителя англійської мови».

Матеріалом дослідження слугували положення про систему вищої професійної освіти педагогічних кадрів в Україні, що відображені в

Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, а також методичні посібники, методичні розробки вчителів та студентів, підручники, передовий досвід роботи вчителів загальноосвітніх навчальних закладів та викладачів закладів вищої освіти, а також власний досвід, отриманий під час проходження виробничої педагогічної практики у Борщівській ЗОШ I-III ступенів № 2 та під час роботи вчителем англійської мови у філії Стрілковецького НВК «ЗНЗ I-III ст. – ДНЗ» Висічанський НВК «ЗНЗ I ст. – ДНЗ» Чортківського району Тернопільської області.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Реформування системи освіти в Україні неможливе без проведення нових досліджень у галузі підготовки педагогічних кадрів, оскільки специфіка діяльності вчителя диктує необхідність насичення його підготовки професійними технологіями, що дозволяють останньому оволодіти мистецтвом управління процесом виховання та навчання особистості. Удосконалення професійної підготовки вчителя є метою і засобом соціально-економічного та духовного прогресу суспільства.

Методична компетентність вчителя іноземних мов синтезує загальні вимоги до педагога як до особистості, особливості його професійно-педагогічної діяльності та конкретний вияв цих властивостей, вимог, якостей, властивих особистості, у діяльності окремого педагога. Професійно компетентного фахівця можна й потрібно підготувати впродовж навчання в педагогічному закладі вищої освіти; у нього мають бути сформовані всі важливі для майбутнього вчителя складники професійної компетентності, що дозволять йому успішно організовувати педагогічну діяльність. Завершенням підготовки спеціаліста є результат формування його особистості на етапі становлення, вияву його громадської позиції, загальний підсумок розвитку особистості на етапі професійного становлення. Педагогічний заклад вищої освіти інтегрує весь досвід особистості, підпорядковуючи його професійній ролі, в основі якої лежить принцип взаємодії суб'єктів, їх активний взаємовплив.

У дипломній роботі ми дослідили особливості формування методичної компетентності вчителя англійської мови.

У першому розділі досліджено питання формування професійної компетентності вчителя іноземних мов та виокремлено освітньо-кваліфікаційні характеристики вчителя іноземної мови.

У другому розділі проаналізовано аспекти підготовки сучасного вчителя іноземної мови в умовах компетентнісно орієнтованого навчання;

описано теоретичні основи професійної підготовки вчителя іноземної мови; зазначено шляхи удосконалення методичної підготовки вчителів іноземної мови початкових класів.

У третьому розділі висвітлено питання використання викладацького блогу у формуванні професійно-методичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов; доведено необхідність проходження виробничої педагогічної практики у закладі загальної середньої освіти для формування методичної компетентності майбутніх вчителів англійської мови.

Результати аналізу відповідної наукової та методичної літератури, власний педагогічний досвід, отриманий під час проходження виробничої педагогічної практики у Борщівській ЗОШ I-III ступенів № 2 (Тернопільська область) та роботи вчителем англійської мови у філії Стрільковецького НВК «ЗНЗ I-III ст. – ДНЗ» Висічанський НВК «ЗНЗ I ст. – ДНЗ» Чортківського району Тернопільської області та усвідомлення дидактичної та методичної сутності проблем, які постають сьогодні перед шкільною іншомовною освітою України, дали змогу визначити основні завдання, які сприяють формуванню в сучасного вчителя іноземної мови готовності до якісного виконання ним професійних обов'язків в умовах компетентісно орієнтованого навчання, а саме:

1) володіти знаннями з теоретичних основ методики навчання іноземних мов і суміжних з нею наук та вміти їх ефективно використовувати в шкільній практиці;

2) володіти ефективними видами і формами навчальної діяльності з формування в учнів ключових і міжкультурної іншомовної комунікативної компетентностей, передбачених шкільною програмою з іноземних мов;

3) вміти раціонально й ефективно організовувати навчальний процес з формування в учнів умінь з основних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння (монолог, діалог), читання, письма;

4) уміти ефективно і раціонально здійснювати підготовку до уроку як основної форми навчального процесу;

5) уміти проводити ефективний контроль рівня сформованості знань, навичок і вмінь учнів відповідно до мети і завдань певного етапу навчання та застосовувати рефлексію щодо результатів своєї діяльності;

6) уміти добирати засоби навчання, які дидактично доцільно і методично виправдано слугують ефективними механізмами досягнення мети уроку;

7) уміти раціонально планувати як увесь навчальний процес, так і урок як один із його компонентів;

8) володіти формами і видами позаурочної діяльності, яка сприяє успішному досягненню загальної мети навчання іноземної мови в школі;

9) уміти творчо аналізувати чинні підручники іноземних мов як основні засоби навчання, визначати й усвідомлювати в їх змісті теоретико-методичні положення прийнятої концепції навчання та вміти ефективно використовувати їх у власній педагогічній діяльності;

10) творчо аналізувати та дидактично доцільно використовувати основні тенденції розвитку сучасної методики та теорії навчання іноземних мов;

11) формувати в учнів ставлення до іноземної мови як до важливого засобу міжкультурного спілкування й механізму вербального взаєморозуміння з представниками різних мов і культур у сучасному глобалізованому соціумі;

12) формувати в собі готовність до постійного професійного самовдосконалення.

Отже, усе значене комплексно сприяє набуттю вчителем методичної компетентності і досвіду, який з роками може вдосконалюватись, якщо сам учитель дбатиме про це і буде зацікавленим у власному професійному зростанні.

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що високий рівень професіоналізму та висока якість професійної підготовки фахівця будь-якої галузі, в тому числі й вчителя, забезпечують надійність його професійної діяльності. Але необхідно зазначити, що для забезпечення надійності необхідні розробка й перетворення соціальних і соціально-психологічних умов, а також розвиток якостей, здібностей і властивостей особистості фахівця.

Усвідомлення студентами істини, що в діяльності педагога гармонійно поєднуються теоретичні знання та мистецтво, нормативні елементи та творчість стає рушійною силою для самоосвіти, теоретичного абстрагування, розвитку педагогічної інтуїції.

Ми дійшли висновку про необхідність створення оптимальної системи методичної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови, яка б поєднувала наступні компоненти: використання різних форм організації навчальної діяльності у вищій педагогічній школі: традиційні (лекції, лабораторні й практичні заняття) з нетрадиційними (методичний театр, участь у роботі методичних об'єднань шкіл, самоосвіта) тощо; включення активних методів навчання (дидактичні ігри та педагогічні імітації, методичні ринги та аукціони методичних знань, трансформування передового досвіду та власний методичний пошук тощо); перегляд програмового матеріалу з позицій переносу акценту на формування у майбутніх вчителів методичних умінь та створення відповідного навчально-методичного забезпечення.

Викладацький блог – сучасний інструмент формування професійно-методичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов у педагогічному закладі вищої освіти. До його дидактичних особливостей в іншомовному освітньому процесі відносимо публічність, лінійність, авторство та модерація, інтерактивність, ефективність організації

віртуального простору, мультимедійність, простота використання та безпека.

Педагогічна практика у ЗЗСО, на нашу думку, створює умови для максимального розкриття методичного потенціалу студентів шляхом удосконалення мотивації навчання, його індивідуалізації, використання творчих методів, систематичного контролю підготовки.

Отже, у професійній підготовці вчителя велике значення має його методична підготовка. Удосконалення цього важливого напрямку підготовки майбутніх вчителів іноземної мови приведе до формування професійно-мобільних спеціалістів, здатних до швидкої адаптації в освітній та соціально-культурній сферах, наділених високим творчим потенціалом та гнучким методичним мисленням.

Вчитель має удосконалювати свою методичну компетентність упродовж усього життя, що дає можливість одержувати наступну кваліфікаційну категорію (спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії, спеціаліст вищої категорії) або педагогічне звання (старший учитель, учитель-методист) тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества: Книга для учителя. Київ : Освіта, 1991. 111 с.
2. Ананьєва Л.В. Моделювання змісту навчання професійно-педагогічного діалогу та його реалізація на початковому ступені навчання у мовному вузі. *Іноземні мови*. 2000. № 4. С.22–26.
3. Ананьєва Л.В. Обучение студентов языковых специальностей профессионально-направленной диалогической речи с использованием деловой игры: Дис...канд. пед. наук: 13.00.02. Киев, 2002. 175 с.
4. Барбіна Є.С. Педагогічна майстерність учителя у системі неперервної професійної освіти. *Педагогічний альманах*. Випуск 36. 2017. С. 96–99.
5. Белоусова Р.В. Індивідуально-типові особливості комунікативної креативності: Автореф. дис...канд. псих. наук: 19.00.01. Одеса, 2004. 18 с
6. Беляєв Ю., Мішуков О. Болонський процес. Хрестоматія Херсон : видавництво ХДУ, 2005. 276 с.
7. Бігич О.Б. Мета як вихідний компонент системи професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи у вищому закладі освіти. *Вісник КДЛУ*. Серія: педагогіка і психологія. 2001. № 1. С. 18–22.
8. Бігич О.Б. Основні структурні елементи професійно-методичної діяльності вчителя іноземної мови. *Вісник КДЛУ*. Серія: педагогіка і психологія. 2000. № 2. С. 193–202.
9. Бігич О.Б. Передумови та складники системи методичної освіти майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. С. 129–132.
10. Бігич О.Б. Професійно-методична підготовка студентів до роботи з молодими школярами в курсі професійно-вибіркової дисципліни «Методика навчання англійської мови в початковій школі». *Іноземні мови*. 1999. № 2. С. 50–52.

11. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2006. 199 с.
12. Бігич О.Б. Формування у студентів методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи. *Іноземні мови*. 2002. № 2. С. 27–31.
13. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 1 (15), 2010. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25>.
14. Бондаренко О.Ф., Бігич О.Б. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови для початкової школи. *Іноземні мови*. 2002. № 4. С. 48–51.
15. Браже Т.Г. Развитие творческого потенциала учителя. Педагогика. 1989. № 8. С. 89–94.
16. Волошенко О.В. Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчості в умовах коледжу: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2000. 180 с.
17. Гаврілова Л., Ябурова О., Ішутіна О. Формування професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови початкової школи засобами ІКТ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 60. № 4. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1760/1223>
18. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність посібник для вчителя. 13-е видання. Харків : Вид. група «Основа», 2015. 112 с.
19. Гловін Н. М. Формування дослідницьких умінь з дисциплін природничо-математичного циклу в студентів агротехнічного інституту в процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Тернопіль, 2007. 20 с.

20. Гриньова В. М. Професіоналізм і професійна підготовка як підґрунтя надійності професійної діяльності фахівця. *Наука і освіта*. 2009. №1-2. С. 147–150.
21. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник / Р.С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко; ред. Гуревича Р.С. Вінниця: Планер, 2012. 268 с.
22. Данилюк С.С. Особливості використання Інтернет-технології «БЛОГ» у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. № 3 (29). URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/682/507>.
23. Дерев'янку Т.Є. Роль дослідницьких умінь у процесі формування дослідницької культури вчителя. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 35. Том ІХ (60). Тематичний випуск: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Київ : Гнозис, 2015. С. 356–364.
24. Дерев'янку Т.Є. Структура дослідницької культури вчителя загальноосвітнього навчального закладу. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2016. Вип. 52. С 48–59.
25. Дерев'янку Т. Є. Формування дослідницької культури вчителів у процесі професійної підготовки. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 27. Том ІІІ (36). Тематичний випуск : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Київ : Гнозис, 2012. С. 336–342.
26. Державна програма «Вчитель». *Освіта України*. 2 квітня 2002. № 27. С. 2–7.

27. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 3. С. 8–15.
28. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 86 с.
29. Засекіна В. Особливості формування професійно-творчого мислення майбутнього фахівця іноземної мови. Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2000. 19 с.
30. Зубенко Т.В. Шляхи удосконалення методичної підготовки вчителів іноземної мови початкових класів. *URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1057/1/56.pdf>*
31. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навч. пос. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. Київ : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
32. Іноземні мови. 5-11 класи: навчальні програми та методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2018-2019 навчальному році / Укладач М. Н. Шопулко. Харків : Видавництво «Ранок», 2018. 256 с.
33. Кадемія М. Ю., Шестопалюк О. В., Кобися В. М. Використання сервісів соціальних медіа в навчальному процесі ВНЗ: Блоги, Веб-квести, Блог-квести: навчально-методичний посібник (видання 2-е, доповнене). Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014.
34. Кадченко Л.П. Формирование готовности студентов педвуза к профессиональной деятельности средствами иностранного языка: Дис...канд. пед. наук: 13.00.01. Харьков, 1992. 173 с.
35. Калінін В.О. Інноваційні технології формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у діалозі культур. Житомир, 2009. 138 с.

36. Капітан Т.А. Сутність поняття професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов. *Наукові записки*. Серія Педагогічні науки. Випуск 203. С. 77–81.
37. Кічук Н.В. Формування творчої особистості вчителя. Київ : Либідь, 1991. 147 с.
38. Клепиков О.І., Кучерявий І.Т. Основи творчої особи: Навч. посібн. для студ. Київ : Вища школа, 2000. 295 с.
39. Коваленко О.Я. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса, 2003. С. 4–16.
40. Кодлюк Я. П. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів як пріоритет модернізації вищої освіти України. *Професійні компетенції та компетентності вчителя: матеріали регіонального науково-практичного семінару*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. С. 6–8.
41. Концепція педагогічної освіти. *Інформаційний збірник Міністерства освіти України*. 1999. № 8. С. 9–23.
42. Корнещук В.В. Корнещук В.В. Кількісно-якісний аналіз факторів надійності професійної діяльності. *Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д. Ушинського*. 2007. № 11. С.123–132.
43. Коробова Ю.В. Особливості організації навчання майбутніх учителів англійської мови мовленнєвої адаптації. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С. 3–8.
44. Кухаренко В. та ін. Теорія та практика змішаного навчання / В. Кухаренко, С. Березенська, К. Бугайчук, Ред. Харків. Україна: Міськдрук, НТУ «ХП», 2016. 142 с.
45. Кучерявий І.Т., Клепиков О.І. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості: Навч. посіб. Київ : Вища школа, 2000. 288 с.
46. Лабудько С.П. Блог як засіб розвитку професійної компетентності вчителів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 6. С. 5–12.

47. Локшина О. І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя : оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 21–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2019_3_5
48. Майєр Н., Коваль Т. Структура і зміст інформаційно-комунікаційного навчального середовища професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. V.63 (1), URL: file:///C:/Users/User/Downloads/ITZN_2018_63_1_16.pdf.
49. Максименко С.Д., Болубаш Я.Я., Заброцький М.М., Шербан Т.Д. Діагностика сформованості професійних умінь та навичок вчителя. *Проблеми розвиваючого навчання*. Київ : Вища школа, 1997. С. 294–300.
50. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. / Під керівн. С. Ю. Ніколаєвої /. Київ : Ленвіт, 2007. 328 с.
51. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / О.Б.Бігич, Н.Ф.Бориско, Г.Е.Борецька та ін. / під загальн. ред. С.Ю.Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
52. Мілаш О. О. Формування дослідницької культури майбутніх учителів історії та суспільствознавства у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харків, 2014. 20 с.
53. Міністерство освіти і науки України (2020, трав. 14). Лист № 1/9-249. Рекомендації щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів фахової перед вищої та вищої освіти із застосуванням дистанційних технологій. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-potochnogo-semestrovogo-kontrolyu-ta-atestaciyi-zdobuvachiv-osviti-iz-zastosu-vannyam-distancijnih-tehnologij>.

54. Михайлова Л.О. Формирование профессионально-педагогической направленности личности будущего учителя в процессе изучения иностранных языков: Дис...канд. пед. наук. Одеса, 1996. 185 с.
55. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1998. 48 с.
56. Моляко В.А. Творческая одаренность и воспитание творческой личности. Київ : Знание, 1991. 256 с.
57. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2008. № 2 (6). URL : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/138/124>.
58. Мороз О. Особистість майбутнього педагога (Управління підготовкою вчителя: психолого-педагогічний аспект). *Вища освіта України*. 2002. № 3. С. 50–54.
59. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов. Тернопіль: Астон, 2008. 256 с.
60. Національна доктрина розвитку освіти. *Освіта*. 2002. № 26. С.2–4.
61. Особистість майбутнього вчителя: монографія / В.Й. Гриньов, В.В. Лебедева, І. І. Наумова [та ін.] ; заг. ред. В. М. Гриньової. Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. 188 с.
62. Пазюра Н.В. Формування компетентностей вчителів англійської мови в процесі їхньої фахової підготовки. *Гірська школа Українських Карпат*. 2018. № 19. С. 91–94.
63. Пасинок В.Г. Теоретичні основи мовленнєвої підготовки вчителя. Монографія. Харків: ІМІС, 2001. 280 с.
64. Пассов Е.И. и др. Мастерство и личность учителя на примере деятельности учителя иностранного языка. 2-е изд., испр. и доп. москва : «Флинта»: Наука, 2001. 240 с.

65. Пехота Е.Н. Индивидуальность учителя: теория и практика. Николаев, 1996. 144 с.
66. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова. 2-12 класи. *English language and culture: Weekly*. August 2001. № 29–30 (78-79). С. 2–4.
67. Раєвська І.М. Дослідницькі уміння у структурі професійної діяльності вчителя. *Збірник наукових праць*. Педагогічні науки. Випуск 57. Херсон : Видання ХДУ, 2011. С. 356–362.
68. Редько В.Г. Дидактична сутність освітнього іншомовного комунікативного середовища як засобу компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 4. С. 109–117.
69. Редько В., Буренко В. Функції сучасного вчителя іноземної мови в умовах компетентісно орієнтованого навчання: дидактичні та методичні аспекти проблеми. *Іноземні мови в школах України*. 2021. № 1. С. 2–5.
70. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: навч. посіб. для студ. вузів. Київ, 1996. 236 с.
71. Роменець В.А. Психологія творчості: Навч. посіб. для вищих навч. закл. 3тє вид. Київ : Либідь, 2004. 287 с.
72. Сидорчук Д.В. Теоретичні основи використання драматико-педагогічних технологій у навчанні англійської мови дітей молодшого шкільного віку. *Актуальні проблеми сучасної іноземної філології*. Студентський науковий вісник. Рівне, 2017. С. 257–260.
73. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ : Міленіум, 2006. 346 с.
74. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: Монографія. Київ : Книжкове видавн. «Каравела», 1998. 152 с.
75. Скульський Р.П. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості: Монографія. Київ : Вища школа, 1992. 135 с.

76. Сластьонін В.О. Формування особистості вчителя в процесі професійної підготовки. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія /Укл. Н.В. Гузій. Київ : ІЗМН, 2000. С.103–107.
77. Спірін О. М., Новицька Л. Н., Лупаренко Л. А. Науково-методичний та координаційний супровід розвитку інформаційного освітньо-наукового простору України. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2015. № 5, С. 11–17.
78. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. *URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>*.
79. Сухомлинский В.А. Избранные сочинения. В 5 тт. Київ : Рад. школа, 1979. Т.1. 686 с.
80. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : Колективна монографія / С.Ю.Ніколаєва, Г.Е.Борецька, Н.В.Майєр, О.М.Устименко, В.В.Черниш та інші; [за ред. С.Ю.Ніколаєвої; техн. ред. І.Ф.Соболевої]. Київ : Ленвіт, 2015. 444 с.
81. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовних мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навчальний посібник. Київ, ІНКОС, 2006. 248 с.
82. Теплухіна Н.О. Формування професійної компетентності вчителя іноземної мови. *URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-profesiyno-kompetentnosti-vchitelya-inozemno-movi-243181.html>*
83. Троцько Г.В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ : Інститут ПППО, 1997. 54 с.
84. Фамілярська Л.Л., Запорожцева Ю.С. Блог як середовище неперервного професійного розвитку вчителів англійської. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012, № 2 (28). *URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/643/488>*.

85. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами інноваційних освітніх технологій: Зб. наук. праць. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2004. 234 с.
86. Хмель Н.Д. Теоретические основы профессиональной подготовки учителя: Автореф. дисс. ... д-ра пед. наук. Киев, 1986. 46 с.
87. Хмельковська С. В. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов. Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Херсонських державний університет. 2005. 221 с.
88. Хомишак О.Б. Викладацький блог як сучасний засіб формування професійно-методичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців*. Випуск 62. 2022. С. 191–206. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-62-191-206>
89. Хомишак О.Б. Удосконалення процесу викладання практичного курсу англійської мови на основі “змішаної” методики. *Молодь і ринок*. 2013. № 7 (102), С. 78–81.
90. Цапок В.А. Творчество (Философский аспект проблемы). Кишинёв, 1989. 125 с.
91. Черниш В. В. Інтернет технології у професійній діяльності вчителя: вивчаємо та викладаємо іноземні мови: посібник “Бібліотечка журналу “Іноземні мови”. Вип. 4. Київ : Ленвіт, 2011. С. 26–42.
92. Campbell P. Weblogs for Use with ESL Classes. *The Internet TESL Journal*. 2003. Vol. 2. URL: <http://iteslj.org/Techniques/Campbell-Weblogs.html>.
93. COUNCIL RECOMMENDATION of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01) URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)

94. Hockly N. Blended Learning. *ELT Journal*. 2018. V. 72 (1), pp. 97–101. DOI : 10.1093/elt/ccx058.
95. Ivanova O. THE USE OF E-PORTFOLIO TO DEVELOP ENGLISH LANGUAGE LEARNERS' AUTONOMY AND INDEPENDENCE». *Information Technologies and Learning Tools*, 60 (4), 155–165, 2017. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1677/1208>.
96. Kamhi-Stein L. D., Lao R.S. The Future Is Now: Implementing Mixed-Reality Learning Environments as a Tool for Language Teacher Preparation. *Teaching English as a Second Language*. 2020. V. 24 (3). URL: <http://www.tesl-ej.org/wordpress/issues/volume24/ej95/ej95a1/>
97. Maiier N., Ustymenko O. Modern methods and technologies for developing pre-service foreign language and culture teachers' methodological competence. *Advanced education*, V. 10, P. 12–20, 2018. URL: [C:/Users/User/Downloads/novocv_2018_10_4%20\(3\).pdf](C:/Users/User/Downloads/novocv_2018_10_4%20(3).pdf).
98. Nikolayeva S., Zadorozhna I., Datskiv O. Development of pre-service English teachers' language skills and learner autonomy via blended learning. *Revista Romaneas capentru educatie multidimensional*. 2019 Vol. 11, Issue 2, pp. 222–239.
99. Ozawa Sh. Effects of Japanese University Students Characteristics on the Use of an Online English Course and TOEIC Scores. *Computer Assisted Language Instruction Consortium*. 2019. Vol 36, № 3, P. 225–239. DOI: 10.1558/cj.36748.
100. Sharma P. Key Concepts in ELT: Blended learning. *ELT Journal*. 2010. V. 64 (4), P. 456–458. DOI: 10.1093/elt/ccq043.
101. Shih R. Blended learning using video-based blogs: Public speaking for English as a second language students. *Australasian Journal of Educational Technology*. 2010. № 26 (6). P. 883–897. DOI: 10.14742/ajet.1048.
102. Studzinska I. Sosnowiec Cluster Link Methodology Syllabus Project. *Prince Links Conference: Conference Papers*. Popowo: The British Council Poland, 1996. P. 44–50.

103. Szulc-Kurpaska M. Primary School ELT Methodology in the College Curriculum. *Prince Links Conference: Conference Papers*. Popowo : The British Council Poland, 1996. P. 62–72.
104. Whittaker C., Tomlinson B. Blended learning in English language teaching : Course Design and Implementation, London, UK: British Council, 2013.